

Лемки Карпат

**Лемки Закарпаття вітають
гостей й учасників II обласного фестивалю
«Лемківська ватра» в селі Кострино.
Бажаємо вам, дорогі друзі, приємного відпочинку
на теренах Срібної землі.**

Голова В.-Березнянської РДА
Роман Рогач

Дорогі лемки України! В.-Березнянська земля циро вітає вас з вашим святом - II Закарпатською Лемківською ватрою! Бажаємо вам доброго, міцного здоров'я, щастя й радості в цьому суттому житті. Хай ваше перебування на теренах Великоберезнянщини надовго запам'ятається вам. Понесіть з цього фестивалю теплоту спогадів про наш край, бережіть вогонь ваших сердеч для справжніх неповторних звершень на благо рідної України.

Голова В.-Березнянської
районної ради Василь Каниук

Гостям й учасникам другої Лемківської ватри.

Моя Верховина, Лемківський край, велика родина сьогодні вітає гостей у Карпатах. На нашому святі, у красній долині - Ужанською звуться - від віку й донині. Злітаються діти, матір вітають. Обнімають батька, здоров'я бажають. Один одному, як друзі, як у нас ведеться, летить наша пісня, може, брат зозвіться. Що давно покинув рідну Верховину, матір-Україну.

Все було у нашім краї: і стріли свистіли, і біль мамки у хатині - діти голод гріли. Й гомоніла Верховина, гомоніла Україна, лемки-бойки чули голос Беци, лізли з пещ... Всяке було-було...

Йшли на Варош і в Канаду, гори розривали, і не було там пощади, де зло панувало.

Та пораз зривалась пісня і танець хустковий, і плели свашки нам вінчик, не жаль барвінковий.

Рік за роком - днесь, нівроку, масм свою хату велику й багату. Всім знайдеться місце у нашій світлиці. Лети, наша пісне, та й понад ялици. Розгорайся, ватро, димок ся розвіє і зігріє серце вогнік - маємо надію. Вільна наша Верховина буде і багата. Бо велика в нас родина, мудра і завзята.

Пам'ять про минуле - турбота про майбутнє

Минуло менше року з того часу, як в урочищі Термачув, поблизу села Забріль, лемки Закарпаття збралися довкола Першої історичної ватри. Запала в тоді буковий хмиз на всю Верховину. Коли димок розвівся, а гаряче полум'я зігріло серця багатьох сотень учасників фестивалю, тоді всі зрозуміли, що фестиваль стане, мусить стати традиційним на теренах споконвічної лемківської землі. Рознесли лемки тепло твої ватри по цілому світу. Понесли в Європу й за океан, у далеку Америку, аби й там стало трохи тепліше від спогадів про рідний край, про рідну землю, про тих, хто давно її покинув, але не забув. Покинув не по своїй волі. Одних гнала у світ нужда й зліднене життя, голод й безпросвітна убогість. Інші, захищаючись від переслідувань, особливо після війнополонів трагічних подій на Красному Полі (Карпатська Україна, 1939 рік) змушені були шукати кращої долі у чужих світах, аби лише не потрапити у руки фашистських катів...

Та пам'ять предків кличе! Злітаються на той кліч люди. Спомин стукає в душу, кліче у дорогу, а дорога веде до рідного краю. Ось і сьогодні вузенькі стежинки ї широкі

дороги, проспекти й магістралі привели у чарівне лемківське село Кострино сотні тих, кому не байдужа лемківська культура. Низенькі береги благенського Ужа тутстрічають сьогодні своїх гостей, що віддають свою шану, а відтак і шану свому роду. Сьогодні кожен згадує про те, як колись жили, співали, та цю вали, народжувались й вмирали наші прадіди на берегах Ужа, високо в горах й на низинських долах Ужанської, Тур'янської, Латорицянської долин. Вітає всіх тих,

хто прийшов чи приїхав сюди, аби засвідчити свою принадлежність до стіничної гілки великої української нації - лемків Карпат.

Що зроблено за період, що минув від попереднього фестивалю? Скажу відверто - значно менше, ніж планувалося. Проблеми громадської

організації товариства лемків Закарпаття ті ж самі, що і по всій Україні. «Рухають» лемківську справу, лемківську ідею на теренах Срібної Землі ентузіасти, добрі й розумні люди, що попри всі труднощі знаходять час, аби бодай якусь хвилину присвятити відродженню культури цілої етнічної групи. Серед них сподвижників хочу назвати як відомих громадсько-політичних діячів краю, так і простих пересічних громадян, що представляють плече нашої організації. Хочу назвати їх імена: інженер Микола Вовк, художник, вченій - фізик, Лауреат Державної премії Володимир Шелепець, відповідальний секретар газети «Лемки Карпат», поет й публіцист Юрій Мегела. Саме завдяки його журналістському таланту наш часопис має заслужене визнання серед подібних газет України.

Продовження на стор. 2

Новини Лемківщини

Тернопіль.

03.07.11 в м. Тернополі відбулось засідання Колегії Всеукраїнського товариства «Лемківщина». Крім планових, на колегії було також розглянуто питання підготовки до Світового конгресу лемківських товариств.

Закарпатська обласна організація була представлена на колегії заступником голови ЗОО ВУТЛ Миколою Вовком. Пан Микола проінформував членів колегії про хід підготовки до проведення II Закарпатської Лемківської ватри, яка відбудеться 17 липня 2011 р. в с. Кострино В.-Березнянського району.

Стужиця В.-Березнянського району.

10.07.2011 р. село Стужиця вкотре приймало гостей та учасників фестивалю «Молочна ріка». Організатор фестивалю, член правління ЗОО ВУТЛ Василь Копач. Упродовж багатьох років Василь Олексійович очолює Ужанський національний природний парк. Крім природи, пан Василь опікується ще й культурою рідного краю, збереженням національних українських лемківських традицій. Фестиваль «Молочна ріка» - це не тільки фольклорне свято-фестиваль, це, в першу чергу, постановка питання: як зберегти, відродити й примножити ті народні, незаслужено забуті сільські промисли, зокрема молочарство, створити унікальний верховинський продукт - сир, яким здавна славився наш край. Колись у селах В.-Березнянського району в кожному дворі було по дві-три корови, сьогодні рідко кого здивуєш господарством, яке б вирощувало не тільки худобу для продажу на базарі, але й для власних потреб. Молоко й сир на Великоберезнянщині дедалі стає екзотичним продуктом, а він міг би приносити великий прибуток у кожну хату. В ньому криється той економічний потенціал, той добробут, на який сьогодні така бідна особливо гірська місцевість. Більш детально про фестиваль «Молочна ріка» читайте в наступному номері нашої газети.

с. Сімер Перечинського району

Місцева громада збудувала храм й освятила його в честь Покрова Пресвятої Богородиці. До організації будівництва храму долучилася вся громада села. Особливо постаралися сестри Юлія Гренцер, Варвара Гabor, Олена Сюсь та Маргарета Козуляк.

До речі, сьогодні у Перечинському районі будуються два православні монастирі Московського патріархату у селах Заричово та Ворочово.

Перечин.

Перечинці повернулися з далекої Америки

Але їздили вони туди не на заробітки, як це колись робили наші предки, летіли вони через океан, аби на тій стороні Землі за презентувати перед світом й людьми, українську й нашу етнічну лемківську культуру. Запрезентувати на престижному «Смітсонівському фольклорному фестивалі», що проходив з 30 червня по 11 липня 2011 року в столиці США Вашингтоні.

Відомо, що Смітсонівський музей - сьогодні один з найбільших музеїв світу й не дивно, що саме там проводяться міжнародні фестивалі, на яких народи світу діляться своєю культурою. Дуже приємно, що саме перечинці, серед яких є лемки, удостоїлися честі представляти там Українську державу.

Перечин.

Правління ЗОО ВУТЛ повідомляє, що фестиваль - XXIX Світова Лемківська ватра пройде 22-24 липня цього року в селі Ждиня, Республіка Польща.

Як уже повідомляла газета, Фестиваль - ХІІІ Всеукраїнська Лемківська ватра пройде в містечку Монастириськ Тернопільської області 6-7 серпня 2011 року.

Пам'ятна дата липня.

28 липня День хрещення Київської Русі-України. Відзначається в Україні згідно з Указом Президента (№668/2008, від 25.07.2008 р.) щорічно 28 липня у день пам'яті святого рівноапостольного князя Володимира.

До 20-ї річниці незалежності України

Вони були першими двадцять років тому, а сьогодні зустрілися в Києві, аби згадати і далекі події становлення української державності у Перечині. Зліва направо: інженер Микола Вовк, художник Іван Купар, юрист Василь Скрип, філолог Василь Мулеса

Редакція газети "Лемки Карпат" запрошує краснавців, істориків, просто зацікавлених осіб, патріотів краю до співпраці. З наступного номера газети ми починаємо публікувати матеріали про історію виникнення й участі Народного Руху України у справі розбудови та становлення нової незалежної держави. Всіх, хто має якісь матеріали, що стосуються подій двадцятилітньої давності: мітингів у Перечині, Ужгороді, В.-Березному, Сваляві, Мукачеві, Іршаві, про поїздки по пам'ятних місцях, участь в акціях (підняття державного прапора в райцентрах у 90-ті роки), акціях голодування під стінами районних адміністрацій та облдержадміністрацій - просимо надсилати на адресу редакції. Будемо дуже вдячні. Сьогодні публікуємо фотографію учасників історичного зібрання в палаці "Україна". Це делегати від Закарпатської області, зокрема від Перечинщини. (Продовження теми на стор. 3)

Пам'ять про минуле – турбота про майбутнє

Початок на стор. 1

Хочеться подякувати Івану Бачинському, краснавцю, нашому дописувачу, ентузіасту лемківської справи, вчителю Ганні Мегелі, керівнику фольклорного ансамблю «Лемківчанка» Ганні Пекар, директору Ужанського національного природного парку Василю Копачу, підприємцю Віктору Дичці, голові Перечинської районної організації товариства «Лемківщина» Івану Готрі, виконуючій обов'язки голови молодіжної організації товариства «Лемківщина» Оксані Рудейчук, Світлані Маслениківій, молоді дослідниці лемківських говорів, лауреату й дипломанту Малої Академії Наук України... десятки, сотні молодих її обдарованих прихильників, волонтерів лемківської ідеї сьогодні відроджують національний український лемківський рух на Закарпатті.

В чому полягає конкретна робота товариства? Головна наша мета – пробудити свідомість пересічних громадян, допомогти їм самому усвідомитися. Якщо сьогодні бойка чи гуцул не потрібно переконувати в тому хто він є, то багато хто з лемків ще сьогодні ніби й соромиться того слова, слова, що незаслужено забуті, витиснені з людської пам'яті. Друге, на чому зосередилося товариство, ми налагодили тісні контакти з державними органами влади, це відбулося як на місцевому рівні, так і на обласному. Сьогодні товариство відчлене голові Великоберезнянської районної ради Василю Канюку та голові РДА Роману Рогачу за державницький підхід до вирішення проблем лемківського етносу на теренах України. Саме завдяки їм, особливо старанням патріота краю Василя Канюка та начальника обласного Управління культури ОДА Юрія Глеби «Лемківська ватра» набуває сьогодні статусу обласного свята. Спасибі Вам, шановні, від лемків краю.

Хочу також відзначити, що з розумінням ставляться до відродження культури лемків органи влади у Перечинському, Ужгородському, Свалявському районах. Завдяки заступнику голови Перечинської РДА Ользі Кравчук та голові районної ради Анатолію Перцеву, делегація лемків Закарпаття взяла участь у міжнародному фестивалі лемківської писанки в м. Львові. Голова Ужгородської районної ради Михайло Фединець підтримує, сприяє виданню газети «Лемки Карпат». Звичайно, здебільшого ця підтримка носить епізодичний характер, але і за це дякуємо.

Наукові конференції, творчі зустрічі, відзначення пам'ятних дат, вшанування лемківських достойників, дослідницька й

просвітницька робота – все це сьогодні притаманне роботі товариства. Крім цього, закарпатці є активними учасниками таких заходів, що проводяться на республіканському та міжнародному рівнях. Зокрема, делегація області взяла участь у міжнародному фестивалі лемківської культури в с. Ждиня (Республіка Польща), фестивалі русинів-українців-лемків Словаччини в м. Свиднику, фестивалях, що проводилися в Івано-Франківській, Тернопільській, Львівській областях.

Що чекає на нас найближчим часом? 24 липня цього року відбудеться ХХІХ Лемківська ватра в с. Ждиня (Республіка Польща). Всеукраїнська Лемківська ватра в містечку Монастириськ Тернопільської області – 4 серпня, Світовий Конгрес лемків у м. Горлиця, що в Польщі. Саме на цих форумах лемки Закарпаття будуть говорити й пропонувати шляхи вирішення таких проблем, що стоять сьогодні перед лемківським рухом.

ЗОО ВУТЛ – громадська організація, що стоїть поза політикою. Товариство складається з прихильників різних «дейніх поглядів», складається з людей, що сповідують, мають різні релігійні й політичні переконання, але всіх нас об'єднує одне – любов до Бога й любов до України, любов до ідей гуманізму й просвітительства. Віра в те, що Україна, наша рідна держава, що невдовзі відзначить 20 років з дня народження, стане врешті-решт в ряд передових європейських країн, в ряд країн, що є сьогодні флагманами розвитку світової цивілізації.. Віриться в те, що на 21 році життя держави й громадян перестануть дискутувати й чубитися за те й на тому, якою мовою їм молитися в церквах, спілкуватися між собою й писати державні документи, перестануть говорити про те, хто сьогодні більшим патріотом – українець на заході – Ужгороді чи українець в Сімферополі або Горлівці.. А керманичі почнуть жити не за «поняттями», як багато хто сьогодні вважає, а за Законами, за Конституціями й Заповідями, що їх залишив нам Господь. Що ми перестанемо врешті-решт будувати ефемерні фантомні ідеї задля ефемерного майбутнього, а зосередимося на реальних справах, керівники держави зроблять все для того, аби пересічний громадянин полетівши зіткнув, а пенсіонер-інвалід, пенсіонер чи студент за свою пенсію чи стипендію мав достойне, гідне людини життя...

На тому і стоймо! Зі святом Вас, дорогі лемки.

Василь Мулеса, голова Закарпатської обласної організації Всеукраїнського товариства «Лемківщина».

Фестиваль лемківського сиру "Молочна ріка" в селі Стужиця зібрал своїх шанувальників. Фестиваль поставив головне питання:

Як прожити без молока?

Лемківська Стужиця знову зібрала друзів. І знову на чудовий фольклорний фестиваль "Молочна ріка". І це в той час, коли економічна скрутка, здавалось би, вже задушила в своїх обіймах все, що не піддається, не підпорядковується кількості "баксів", "доцільності", яка не приносить миттєвих прибутків...

Сьогодні співають майже всі. Україна поринула у феєрію тотального шоу. Танці... танці... танці... на екранах, на вулицях... Всі артисти, всі продають свій голос й тіло за зловісні "бакси". От життя пішло! Нічого не роби - тільки танцюй. А й

прогресивне, дешеве" (за яке потім прийдеться платити "дорогою ціною" в аптеках: цирози, виразки шлунку, отруєння, алергії - за все це ми будемо платити, тільки трошки пізніше). А поки що ми платимо за розмальовану "хімією" упаковку й тішимися своєю причетністю до чогось великого. На цій упаковці, на мою думку, варто б ще домалювати дві перехресні кістки. Так, вибачте, було б більш правильно...

Звичайно, сир - справа не дешева. Але хіба ми такі багаті, щоб виробляти й купувати дешеві речі, за які прийдеться

для чого робити, коли твоя праця мало кому потрібна. Танцюй, співай, стрібай й отримуй свій мільйон. Не життя, а справжнє свято... Отримуй свій мільйон й на Канари, гайда. А там "баники на кулю" ростуть. А хто й коли буде працювати, газдувати на нашій благословеній землі? Та так, аби нагодувати народ.. Нагодувати не танцями й співами, а нагодувати ну бодай тим, що сьогодні називається "прожитковим мінімумом". Нагодувати не "ніжками Буша" й соєвою ковбасою, пальмовою олією зі словісним "ГМО!", а нагодувати народ цілющим молоком, життедайним сиром й справжнім м'ясом... Виготовити й переробити добротну сировину, що буде похідною від того молока: шкіру, вовни... Направити в промислове русло все це й отримати добротні, справді екологічно чисті товари широкого вжитку.. Бодай для себе. Он яка головна ідея свята-фестивалю "Молочна ріка" в селі Стужиця. Бо ж біда. Селяні горянини ще мають корівництво, а вівці у горах чомусь уже зникли, не говорячи вже про кози... Сир і молоко воліють купити "у маркетах", а дитина після тих "прогресивних технологій" народжується з цирозом печінки?! Ще одна проблема, яку підняв фестиваль.

Сир і молока на святі було достатньо. Люди й гости дивувалися широкому різноманіттю такої смакоти, такому давнодавно призабутому в кожній хаті закарпатця, запаху свіжої грудки справжнього масла. На фестивалі було все молочне різноманіття. Справжнє, натуральне, смачне, добротне, таке, що всі пальці облизували й не могли наїтися. Та коли цей скарб появиться в українських "ABC"? Невже ми - нація, що штурмує космос й стріляє-гасе найкращими у світі танками по азійських пустелях, не здатна на найкращі у світі сир, масло й молоко? Виробити не для фестивалю, не для гостей й показух, а виробити для всієї нації, виробити для продажу й мати з того добрий зиск. Невже ми такі глупі й безлики, ніякі, вибачте, "дауни", що можемо тільки пити сурогатну паленку, до речі, наливка на святі була дуже чудова, й чекати, поки нам щось запропонують "більш

потім так дорого платити самим головним - здоров'ям? Хіба ми дурніші за китайців? Можливо, тут справа в іншому? В чому? Звичайно, питань більше, ніж відповідей. Але я твердо переконаний, що Верховину, українські Карпати потрібно не тільки називати другою Швейцарією, але й щось для цього робити, аби справді так сталося. Во в народі говорять, що тільки дурень думкою багатіє, а прагматик щось робить. У Карпатах не потрібно будувати хімкомбінатів. Їх у нас достатньо. Збудувати б на теренах Лемківщини бодай один, на зразок швейцарського, сирзавод. Сировини на теренах Великоберезнянського, Перечинського, Свалявського й Ужгородського районів знайшлось більше ніж достатньо. От тоді б зникли й зарослі чагарниками поля, на яких би ми випасали худобу, люди мали б роботу, а діти пили б справжнє здорове коров'яче молоко. Статком наповнилась би кожна сім'я. Це не фантомна думка, це реальні, які в нас уже колись були. Колись в кожному селі Закарпаття були сотні, тисячі корів. Сьогодні їх залишилися одиниці.

Де ви, патріоти краю, мільйонери, а можливо вже й мільярди, що готові почути голос лемків Карпат й відгукунутися на нього, побудувати на Срібній землі заводи й залишити по собі добру славу й залишити добрий слід на землі, отримати подяку від Бога і людей. Ось які проблеми поставив, але не скоро на них відповість лемківський фестиваль сиру й молока в Стужиці. Цю проблему він поставив не тільки перед очільниками області, але й України. Її потрібно чимкоріше вирішувати. А поки що перша подяка. Редакція газети "Лемки Карпат" широко відзначає заступника голови правління ЗОО ВУТЛ Василю Копачу за вдало організований і проведений захід.

А пісні й танці на фестивалі будуть. Буде і шоу. Воно теж потребне, без нього теж ніяк не обйтися сьогодні...

На завершення скажу одну призабуту мудру приповідку, що на світі можна прожити "... без вина і табака, но никто с времен Адама, жить не смог без молока..." Лемки Закарпаття не виняток.

Василь Березник, с. Стужиця.

До 20-ї річниці незалежності України

Як це було 20 років тому

Початок на стор. 2
РУХ

Дух, що душу рвав за волю, тіло гартував у борі... Я всіх і про все вам згадаю, друзі мої дороги...

Не буду ворогів шукати. Я їм не суддя...
Бо й мені прийдеться на суд стати, там, звідки нема вороття. Зло мусить згинути!

На початку 90-их, коли світом й великом приснопам'ятним СРСР літав дух перебудови, всі вже зрозуміли, що настає час перемін, що мусить згинути зло, комуністичне мариво й маячня "ліда Маркса". Мусить згинути його привид. Мусить настati кінець тій брехні, якою жила "наша" велика імперія комуністичного благополуччя. Їм має прийти кінець. І хоча б тому, що Господь Вседержитель вже не міг дивитися на ту дику безправність, що панувала на 1/6 частині світу й дикими методами, танками, багнетами й словобудівством поширювалася по світу.

Європа й світ уже пережили польські заворушення, війну в Угорщині 1956 року, пережили Чехословаччину 1968 року. Анголу, Сирію, Корейську війну, Камбоджу, В'єтнам... Пережили ми й трагедію молодого комбата, що не віддав наказ стріляти в народ під час заворушення на Кавказі, Ставрополі й сам застрілив себе перед строем батальйону... Вже згоріло тіло на Валдайській площі у Празі, вже сиділи в тюрмах В'ячеслав Чорновіл, Євген Сверстюк, Андрій Сахаров, світ дізнався про генерала Григоренка, тріщала по швах, але ще була дуже міцна "імперія зла".

Передова інтелігенція, люди, що вірили в Бога й сподівалися на зміни, не тільки говорили,

Делегація рухівців Закарпаття на історичному з'їзді Руху з нагоди 20-ї річниці з часу створення організації. Перечинщина була достойно представлена на цьому представницькому форумі. Фото Василя Мулеси.

ли, але й намагалися щось робити. Попіл жертв комуністичних репресій рвав душу й тіло до болю за болю. Важко було боротися з тим злом. Бо що могли зробити статті Івана Дзвоби проти танків, кагебістів й дурдомів, що заполонили імперію. Але процес пішов. Саме на цьому тлі на загищах імперії виник народний рух України за перебудову, що згодом перетворився у просто НРУ.

Як це відбувалося на Перечинщині? Нічого нового - все відбувалося, як і по всій Україні. Після другого з'їзду НРУ в Києві, рух за перебудову став просто Рухом, що виконав функцію на зразок польської "Солідарності". Душою й тілом цієї організації стали письменники України, інтелігенція, що прагнула змін. Вітер з Києва долетів і до Перечини.

Редакція газети "Радянське село" стала тим осередком, з якого зародився НРУ. Майже весь колектив, за винятком головного редактора,

справжнього ленінця з великою букви, людини честі й гідності Едуарда Камінського, написали заяви про вступ в НРУ.

Очолив осередок Андрій Лешко. Саме він почав збирати довкола себе однодумців, які на свій страх і ризик йшли в колектив і говорили з людьми про дуже небезпечні на той час проблеми. Головна з них - як домогтися незалежності України від великої імперії. На сторінках газети появилася перша "нестардатна" публікація журналістів, що йшли всупереч з лінією КПРС, бюро РК КПУ. До честі головного редактора, він не став перешкоджати таким публікаціям, хоч і мав на це право і можливості.

Назву імена тих, хто був одним з перших, хто подав заяву про вступ до організації (спілок публікується вперше після подій ГКЧП):

Іван Барник, Іван Бачинський, Мирослав

Бодак, Леонід Бондар, Олександр Возняк (покійний), Роман Газа, Юрій Ганчак (покійний), Едуард Гартнер, Василь Голош, Михайло Гулей (покійний), Ференц Гутлебет (покійний), Віктор Джурджа, Мирослав Долинич (покійний), Іван Заяць (покійний), Ярослав Кепич, Володимир Кіч, Андрій Ковач, Михайло Комеса, Ігор Конончук (покійний), Ігор Корпачев (покійний), Юлій Кул, Євген Кулак (покійний), Іван Купар, Юрій Кучак, Михайло Лабанич (покійний), Олександр Лабанич, Андрій Лешко (покійний), Антон Лопушанський, Володимир Магада, Василь Матяш, Віктор Мельниченко (покійний), Василь Мулеса, Іван Мулеса (покійний), Михайло Палетич, Михайло Петерлін, Михайло Попадинець, Михайло Сворінь (покійний), Василь Скрип, Віра Скрипка, Роман Смоляр, Олексій Соляк (покійний), Омелян Соляник, Іван Станко, Іван Тимко (покійний), Михайло Тимко, Іван Федор (покійний), Михайло Ходанич, Томаш Целич (покійний), Іван Швец та інші хлопці й дівчата, літні люди й зовсім юні студенти, що не побоялися виступити проти комуністичних химер відкрито заявити свій протест невдоводення тою владою.

Головою Перечинської районної організації НРУ в той час 1992-1999 рр. був інженер Іван Бачинський. Головою виконавчого комітету Перечинської районної організації НРУ став філолог Василь Мулеса. Саме це ядро пізніше згуртувало довкола себе той спротив, що переріс у масові заворушення у Перечині - змів комуністичну владу за дві ночі голодування на пл. Народний. Як все це відбувалося - в наступному номері.

Василь Ясен.

Історія відкриває свої таємниці

В одному з попередніх номерів нашого часопису краєзнавець Іван Бачинський розповів читачам про каноніка Івана Пастелія. А сьогодні ми подаємо читачам Грамоту Марії-Терези, володарки пріснопам'ятної Австро-угорської імперії, якою вона удостойла теолога Івана Пастелія з лемківського села Пастілки.

Цікавою знахідкою поділився з редакцією газети кандидат богослов'я, дослідник історії церкви Закарпаття протодиякон з Дубринич наш друг читач Олександр Монич. Щиро вдячні вам, пане! З надією на дальшу співпрацю. Чекаємо від вас нових маленьких відкриттів. Спасибі вам за право. Повірте, вона дуже потрібна, тому що замальовує білі плями на історичній карті Закарпаття.

Єднання для блага всіх

У Львові відбулося засідання координаційної ради партійних організацій "Народна влада", СДПУ (0), "Справедливість", УСелДП, СДПУ західних областей України, Закарпатську обласну парторганізацію Української селянської демократичної партії на цьому форумі представляли її голова Федір Хмарно і заступник голови Юрій Мегела.

Незважаючи на те, що в оцінках політичної обстановки, визначені цілі і заходи їх досягнення виявилися деякі розбіжності, проте у загальніх питаннях перспектив розвитку Української держави всі учасники були на тотожних або близьких позиціях. Сходились на тому, що український народ достойний і має природно-кліматичні умови та людські ресурси для досягнення європейських стандартів соціального становища.

Виступаючи на цьому регіональному форумі, Федір Хмарно наголосив на необхідності проведення у сільському господарстві реформ, які б забезпечили ефективне використання землі в інтересах тих, хто на ній трудиться, заохочення до господарської та громадсько-політичної діяльності нових сил.

Згідно з рішенням координаційної Ради "Української демократичної лівії", що об'єднала п'ять партійних організацій, наприкінці червня у Києві відбулася науково-практична конференція "Сучасна ситуація у лівому русі України". Присутні на конференції з увагою вислухали доповідь професора Володимира Кізіми "Стратегічна мета і базові теоретичні принципи лівих сил України в сучасних внутрішніх і geopolітичних умовах: до вироблення спільних позицій і єдинання зусиль", базуючись на Стокгольмській декларації Соціалістичного інтернаціоналу".

Виступаючи з тривогою говорили про безгосподарність у виробництві, небезпечне поширення корупції, закликали до єдинання усіх патріотичних сил для будівництва дійсно справедливого суспільства, яке б гарантувало громадянам соціальний і правовий захист, цивілізований рівень життя.

В унісон з іншими прозвучав і виступ заступника голови Закарпатської обласної організації УСелДП Юрія Мегела, який, зауважив: "...Невіправданим є той факт, що Україна, з її сприятливими природними умовами й працьовитими людьми, за рівнем соціального становища населення

серед країн Європи займає одне з останніх місць. Немає оправдання тому, що мільйони наших людей через безробіття вдома змушені у пошуках засобів до існування покидати свій благодатний край, родини і поневірятися по світах..."

Для виправлення становища потрібні кардинальні зміни. Вони можливі, якщо у владних органах усіх рівнів діятимуть люди, чиї інтереси більшою мірою співпадають із загальнонародними...

Сьогодні необхідно об'єднати всі зусилля близьких за основними програмними положеннями партійних організацій для ефективного використання в інтересах усого суспільства земельних ресурсів, корисних копалин, цілющих джерел, трудового потенціалу...

Вікова практика і досвід господарювання багатьох країн засвідчують, що окрім взяття рослинництво не завжди щедре на прибутки. Часто, особливо за несприятливих умов або інших чинників (недостатність добрив, низький рівень механізації тощо), навіть збиткове. Вимагає більших витрат, аніж дає прибутків.

Але та ж практика і досвід підтверджують: якщо на місці бази рослинництва розвивається тваринництво і переробку, збе-

рігання та реалізацію продукції обох галузей, то плюси від цього значно вищі...

Свій виступ на науково-практичній конференції Юрій Мегела, як поет, завершив поезією "Надія"

Оптимістичним акордом звучать дві останні строфі цієї поезії:

Якщо, завершивши покаяння ділом
Й відкінувши незгоди і розбрать,
Освятимо свій розум, душу й тіло,
Натужим творчі сили устократ,
Тоді земля батьків благословенна
Віддячить щедро вірникам-синам:
Світлішим стане кожен день будений,
Щаслива доля посміхнеться й нам.
Науково-практична конференція прийняла відповідну резолюцію про соціально-економічну ситуацію в Україні, об'єднання лівих та лівоцентристських сил для докорінного поліпшення соціального становища населення, оновлення змісту і форм ідеологічної роботи.

Юрій Яворенко, м. Київ

Редакція газети "Лемки Карпат" вдячна учасникам конференції, які надали можливість скористатися деякими інформативними матеріалами.

Відомому просвітителю й науковцю з Перечина Павлові Яцкові виповнилось би 125 років від дня народження

У червні цього року виповнилося 125 років з дня народження нашого земляка Павла Яцка - педагога, історика, етнографа, археолога, журналіста, справжнього патрота нашого краю.

Народився Павло Яцко 10 червня 1886 року в селі Бечинські Фольди (територія теперішньої Словаччини). Закінчив Пряшівську учительську семінарію. Доречно сказати, що «за чехів» спеціальність народного учителя отримали 23 перечинці, а за попередніх урядів - жоден. Крім рідної, Павло Яцко зміг вільно мовити латинську, чеську, угорську, німецьку, французьку. Ось що пише про нього журналіст Андрій Лешко у статті: «Повернення із не-буття»: «Ця людина не займає національних високих посад, не титулів не носила шахетних, однак за перші три десятиліття ХХ ст. сприяла визначний вплив на громадсько-політичне життя Перечина, Ужгорода, усього краю».

Павло Яцко організував у Перечині школу (городицю), після річних курсів успішно склав іспити на право викладати у горожанській школі. Проявив себе вмілим организатором, справжнім народним учителем, якого глибоко шанували люди і любили учні. Він був призначений школальним управителем у Перечині. Це був педагог і теоретичного спрямування, склийний до наукових досліджень. Він брав активну участь у створенні шкільних підручників з історії рідного краю, займався археологічними розкопками і згодом опублікував ряд вчених розвідок з археології, якими пізніше користувалася в Ужгородському державному університеті. Зокрема, Федір Потущик не раз зославався на результати археологічних розкопок Павла Яцка.

На основі своїх археологічних розкопок з знахідок кам'яного віку П. Яцко переконливо доводив, що в Туринській долині, окрім Сімерії і Перечину, люди жили з найдавніших часів - 4-5 тис. років тому.

Павло Яцко займався не лише педагогічною і науковою роботою, але й був активним громадським діячем.

У 20-30-х роках ХХ ст. у нашему краї розгорнулась самокідаана праця патротів, щоб піднести культурну та освітню рівень людей, піднести їх національну самовідомість. Найактивніше серед громадських організацій після справжньої цікавості товариство «Просвіта» та «Общество Духновича».

У Перечині товариство «Просвіта» було засновано у кінці 1920 року, і його головою було обрано Павла Яцка. Як згадує Віра Ганич, товариство мало солідну бібліотеку, хатчitalnі. Щоб зацікавити в свої ріди молодь, були створені танцювальні і драматичні гуртки, духовий оркестр, хоровий колектив, який складався з 80 чоловік. У селі було відкрито крамницю, створено кооперацію, молочарню, проводились курси вуховарок для дівчат і жінок. І все це дяло завдяки вмізому керівництву голови «Просвіти» Павла Яцка і його однодумців-активістів.

У березні 1921 року в Ужгороді був створений літературно-культурний відділ товариства «Просвіта» під головуванням отця Августині Волошина, а Павло Яцко став членом цього відділу. Починаючи з 1923 року, силами відділу видається краєзнавчий часопис «Подкарпатська Русь». 5 січня 1924 року було створено «Педагогічне товариство Подкарпатської Русі». Це товариство перебрало на себе видання часопису «Подкарпатська Русь». Крім краснавчих, там друкувалися і фахово-педагогічні матеріали. Відповідальним редактором був Августин Волошин, а головним редактором - Павло Яцко.

Краївська управа народної освіти назначила Павла Яцка директором новозбудованої Ужгородської горожанської школи (тепер це школа №4), і він переїхав жити в місто Ужгород.

город.

Крім педагогічної, громадської та адміністративної роботи, Павло Яцко захоплювався етнографією, археологією, збирав народні прислів'я та приказки, організовував археологічні розкопки в різних місцях нашого краю.

На жаль, багато рукописів П. Яцка втрачені або дуже пошкоджені, але й тешо збереглося, вказує на високий культурний і науковий рівень цих робіт. Іого наукові статті друкувалися в часописі «Подкарпатська Русь» і в наукових збірниках Чехословаччини й Угорщини.

Внучка Павла Яцка Георгіна Падош, що проживає в м. Виноградові, передала голові Перечинського товариства імені Духновича, автору цих рідків, для музею Перечинської ЗОШ І-ІІІ ступенів 40 примірників часопису «Подкарпатська Русь». У деяких з них надруковано статті Павла Яцка.

Серед подарованих матеріалів є оригінали наукової статті П. Яцка «Руські могили из початкової доби в Земплинщині», а також

урніки статей на угорській мові, першу частину лингвістичної праці «Записна стенографія».

Деякі сьогоднішні «патроти», пищучі спогади про роботу краївого «Просвіти», наголошують на тому, що між «Просвітою» і товариством Духновича точилася гостра боротьба. Дозволимо собі не погодитись з цим. Щодо мовного питання, дійсно, що товариства стояли на різних позиціях. Але в культурно-просвітницькій роботі вони ставили однакові цілі. Про це красномовно свідчить текст оголошення, надрукованого на червоному аркуші паперу, який подаємо нижче.

«Товариство «Просвіта» при участі всіх руських товариств в Ужгороді устроює в суботу 28. квітня 1928 року о 8 год. вечірком святочний вечір з нагоди 125-літнього ювілею народження А. Духновича, славного подкарпатського поста і будітеля».

Далі подається програма урочистого вечора. Відкриває програму вступним словом Павло Яцко. Три руські національні хори загальною складом 350 чоловік виконували пісні на слова Духновича композиторів Ярославенка, Гайворонського, Лиска, Казими, Кошиця. Знучали також українські народні пісні в обробці Миколи Лисенка та Миколи Леонтовича. Учні, студенти декламували вірші Духновича та Гренаж-Донського. Сьогодні дійсно важко уявити собі подібну масовість.

Не шкодували сил працюю Павло Яцко на благо народу нашого краю, але постійне перевантаження стало погано відбиватися на його здоров'ї. 22 серпня 1938 року на 53 році життя від пневмічного інсульту він закінчив свій життєвий шлях.

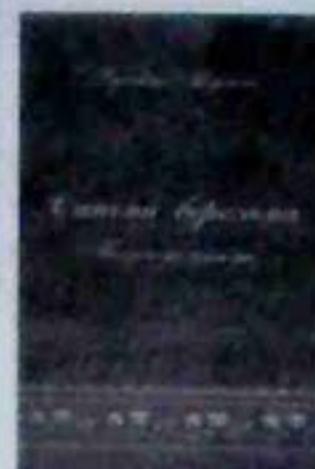
На жаль, в радянський час про таких людей, як Павло Яцко, заборонялося говорити, а тим більше встановувати їх пам'ять. Тепер нам не що не забороняє. Але чомусь про багатьох славних патротів нашого краю, які самовіддано трудилися на благо культури й освіти народу, ми забуваємо. І це вже на нашій совісти.

Як актуальні нині звучать слова з виступу Павла Яцка в Ужгороді 26 січня 1932 року: «Бог тому народові, якого зрадлива дола позбавила міцного історичного коринка, який стравив органічний зв'язок з історичним минулім, який не витворив національного ґрунту. Він немов той листомок, одріваний від рідного дерева, немов та трісочка серед грізного, бурливої моря - нема йому певного захисту, нема поритинку. Підкопають його буйні вітри, гойдають страшні хвилі, аж поки, натішившись доскочку, викинуть теть, щоб знищити, розбігти дощенту, розвіяти по світу!».

Ганна МЕГЕЛА, голова Перечинського товариства ім. А. Духновича.

Наші розкішки: кв. 36447318, рр. 26009180361 в Перечинському відділенні ЗОД ВАТ "Райффайзен Банк Аваль" МФО 380605, кв. СДРПОУ 14305909. Для газети "Лемки Карпат": <http://www.vashmules.com>. E-mail: vashmules@gmail.com. Свідоцтво про реєстрацію: Зг № 505/97р від 10.12.2009 р.

Куди котяться колеса?

У видавництві "Патент" побачила світ перша поетична збірка Василя Мулеся "Синіми берегами". Редакція газети "Лемки Карпат" вітає головного редактора видання, а доцент Національного університету поетеса Ірину Філак ділиться своїми думками від прочитаного

селе літо, що ніби зійшло з народної кодомайки з такими рідними і зрозумілими комариком, джмелем, коником, ромашкою і чебрецем, що пахнуть рідним лугом. Ненав'язливо висловлене схвалення роботи чим газдам, що хочуть приобрести запасів на зиму. С убірці й зима, холодна і сніжна, але вона тимчасова, бо її розбиває гарячий поцілунок («Ти і я»). І сніжинки щлулють кохану замість ліричного героя і живут його коханням.

Окрема тема збірки - осінь, яка нагадує швидкоплинність життя, підсумок року. А зовсім несподівано - радість солдатського винограду, що достигає в саду. І ще несподіване - осіння зустріч на пероні в Nataly, яка перегукується за настроєм з журавлями Лепкого і Гамзатова. Ніхто не чекає ту Наталку, яку звуть чомусь чужим ім'ям.

Не позбавлені філософських роздумів про місце людини у великому і часто ворожому світі нараці про численні подорожі до Криму, Італії, до Говерли. І всюди помітна велика любов до людей, які однакові на Сході і на Заході, «бо ж з нами Господь Бог!».

Поетичними перлинами є народно-пісенні твори про дитячі спогади, навіяні Різдвом у бідній хаті, багатій на родину любов і віру в Божу благодать. І вже маленький Ісусик - член родини, який тихо заснув разом з дітками у темній хатині, де нема іні свічки, ні гасу в лампі.

І все ж Василь Мулеся - поет серед людей. Йому болить, що раби - німі, щіл у волі патері мотузкою, а рідні Карпати - лисі і потоптані чужинцями. І генерал, який у повіні рятує людей, хоч і герой, але теж безсилий, бо дощ таки йде. А хто може повернути сина у рідне село, зорати неорану ниву, нагодувати голодного? Чому в одних на столі чорна ікра, а в інших - чорна скоринка, чому українські Мадонни кидаюти на дрівніті своїх синів з чужинецькими іменами? Це не перепади поетового настрою, це біль, що йде з глибини серця від великої любові до всього рідного - землі, людей, поетичного лемківського слова. Отже, все-таки основна думка збірки вимальовується дуже виразно: любов. До життя, до найрідніших, до землі, України, старенької дічки і нянької кринички.

Таким чином, маємо в особі Василя Мулеся ще й доброго поета. Не сліпого Гомера, не крикливого Ціцерона. Маємо тихого і ніжного лірика. Не скожого на інших, не підведеного під чию тінь. І слава Богу!

Ірина Філак, доцент Ужгородського національного університету, кандидат філологічних наук, поетеса.

Найменшим лемківчатам

ЛІТО

Сіла бджілка на чебрець,
А джмелік - на кашку.
І комарик-молодець
Цілує ромашку.

А коники-стрибунці
Так собі рішили -
Уляглись на стебельці,
Бо ся потомили!

Всіх сонечко молоде
Дуже розморило.
Тильки чути дес-не-не
Цвіркуна, що мило

Будить всіх, оби вставали,
Не вора ж бо спати.
Як би літо не проспали -
Треба газдувати.

Бо що літом приобріш,
Те знайдеш зимою.
Восени як не посіш -
То зиму з журбою.

Василь Березник.

ГОЛОВНИЙ РЕДАКТОР

ВАСИЛЬ МУЛЕСА

ВІДОВОЛІЛЬНИЙ СКРЕТАР

ЮРІЙ МЕГЕЛА

Телефон-факс:

Редактора: 2-19-69

мобільний: 050 955 76 17

Відповід. секретар: 2-23-74

мобільний: 050 156 16 94

Комп'ютерний набір та верстка редакції.

Обсяг друку: Ум. арк. арк. 1,5.